

Vajdaság

I

*Hiszek ebben a gazdátlan,
egyedülvaló határban,
az ezerszer köpdősött
szentséges anyákban;*

*ebben a sólében forgó,
búzás, boros
Vajdaságban, —
de hitetlenné is tesz a hite,
bársonya, vére, átka.*

*Csak száll hozzá szájamnak
hörgő, vak, rozsdás fohásza,
mert áldott mint úrvacsora,
s miként áldott az áprilisi eső.*

*Míg torkomba áll leheletének
villadófése
és fejemre záporoz akácainak fehér virága,
vagy míg búzával birkózom
s hull rám az ég csillagverése —
ő szemerkélő eső,
písla láng
meg kemény halál,
mert szépség és rútság fönsége szívébe áll,
s a szíve ázott
és szivárog drága vére.
Jaj, te sík verem, balsejtelem!
Arany sörét a csecsben!
Jaj, én kocsmás, templomos mindenhatóm!*

*Kislányom, lelkem, ki csüngesz meztélláb,
meredten,
arannyal borítva,
csitris szeplőtelen,
megcsalattatva,
törékenyen . . .*

*Az égboltig értél,
s lettél oly végtelen.*

II

Szeretem egével, istállóival.
Szeretem sarát és búzaföldjeit.
A cigány kezében siró vonót
s az ünnepek miatyánkjait.

Szeretem ezt a cséplőgépzúgásos,
halottsíratós tájat.
(Színét a lányok hajukba fonták.)
Szeretem csárdáit,
nincstelenjeit s a düht,
amit poharukkal a sarokba vágnak.

Valakinek mindig a fejét vették.
A másikat halálba énekelték.
S azok a tipegő öreg szülék,
ahogy tíz körmüket a küszöbbe vájták . . .

Ezt a tájat mindig leszüretelte,
szájába gyömöszölte az éhség;
akik itt éltek, sorra dögöltek,
de szerették,
szídták,
imádták.

Szeretem ezt a fohászos,
ezt az istentelen,
boros Vajdaságot:
tűzvész kormányánál feketébb,
báránka gyapjánál világlóbb.

Szeretem ezt a nagyboldogasszonyos,
szvetinikolás Vojvodinát,
ezt a Versec—Temesvár,
Zombor—Aracs—Szeged közötti
dorbézolásos átlót . . .

Dal nem szólalt még úgy tömött bajusz alól,
mint ha szólalt ez a raboskodó,
májuselsejés népség,
akit agyba-főbe vertek,
s akinek fogát kiverték.

Ez itt az ásós Vajdaság,
a borotvás,
imás,
pofonos világ;
belepte szenvedély,
hazugság,
harc,
árulás,
szerelem.

*Szeretem, mert mindnyájunk hozzá hasonlatos.
Nagy árnyak —
lebegünk gyöpein
mint az elátkozott.*

*De milliányi csillag
bíborló, röpdőső raja
fáradt fejünk fölül nem tűnik soha.*

III

*Bőgnek a hasas szőlődombok.
Kádakban tajtékzik az ősz.
Szalonnaszíros zápfogakkal
bolyongnak rozsdás szelek.*

*Apád nemzett.
Fiad megölt.
Test és vér a testvér s néha testvér.
A legmagasabb fák a fejfák.
S hegyek a halmok a sírok felett.*

*Szájszélen tömjén és ostya.
Orrcimpán ürömnnek pora.*

*Mormoló szertartás.
Ősök kurjongatásba csorbult foga.*

*Jaj, te sík szépség!
Jaj, rémség!
Jaj, gazdátlan szegénység!
Jaj, koplaló kétség, rátarti vénség, iccés mérték!*

*Búzám meg aratásom,
esküm, szomorodásom.*

*És jaj, Vajdaság — szűkesztendő!
Vajdaság — te sose veszendő!*

*Tertyedt Duna.
Tágas puszták.
Táguló, kútsötét szemek.*

*Szent Čarnojevićtól
a szent révészig a Tiszán,
mi atyánk, ki vagy bocskorodban,
nyűgökben,
láncos béklyókban,
mi atyánk, ki vagy is, meg nem is.*

IV

És szeretem koldusosan,
templom küszöbén
vasárnap
rongyokban.

És menyegzősen.
Asztrakán prémesen.
Kintől nem fonnyadtan.

S a vásárok, harmonikák Vajdaságát is ...
A szelídet,
az elszabadultat.

Azokkal együtt, kik hajnali kocsmák
nyeszlett asztala alá hulltak ...

S az a bécses, vármegyes Vajdaság,
seregek idegen zászlóival.
Azok a káundkás regimentek.
Amikor árokba ölték,
megerőszakolták a történelmet.

Meg az a szaloniki, korfui Vojvodina.
Szuronyok alatt.
Mikor a szürkezubbonyos halál
tágította a sírfalakat.

Azt is szeretem, az áprilishatodikását,
a gyűjtőtáborost,
az agyba-főbe vertet,
a póznákra akasztottat,
a homlokon löttet,
a harcokosi-taposta,
vérbe dermedt Vajdaságot ...

S a partizánokét is:
akkor nyílt október falusi kikeletje.

Szeretem, mert olyan, amilyen.
Nem vágyom se jobbra, se szebbre.

Barackfáinak hajában sziporkázzatok csak, csillagok!

A tetők sorjázása mindig végtelen.
S ami bíborló, az csak bíborlóan ragyog.

V

Szállnak a Fruška Gora fölött,
gémeseknek,
tornyoknak magasában
kibodorított, szárnyatlan, dicstelen
paraszti angyalok.

Csillagról csillagra, majd vissza
fehéren
mint a holtak,
pödrött a bajúszuk,
hatsinges gatyájuk föllobog.

Szállnak,
s csorgó vérű görögdinnye a fejük helyén.
Az arcuk mézeskalácsból,
s tor fött búzája a nyelvük hegyén.

Száll ez az ezerszer leöldösött
s váltig élő-szép Pannónia,
a megbocsátó, s a sír mélyén is emlékező
hadak fia.
Ez a száncsengős, dukátokkal csörgő
régii Vojvodina.

Jaj, szép síkom!
Ünnepem!
Te vizekkel, fűvel térséges!

Jaj, kékséggel ékes!
Fejfádhhoz érek —
véres.

Sorsomnak sárga tája,
te halott,
te gyertya!
te kéve.

Jaj, bor meg hegedűszó!
szoknya meg virág
szédítő szépe.

Mentem rád késsel meg kenyérrel.
Vártál sóval meg bárddal.
Rugdostalak istenemmel.
Pöröltél rozmaringgal, anyámmal.

Egy volt a zabtarisznyánk,
egy lett a sírhelyünk,
nemzetek, születünk, eladtak, ég velünk.

*Azt a négy jófarú lovat a nótádba fogtad.
A négy égtájat köldökzsinórunkba róttad.*

*Hej, Vajdaság, te zokogás,
te kalács,
te trágyaillat.*

*Négy a hited,
ötödik a cigányé.
Hatodik, amit a tambura rikat.*

*S vagyunk, mint kinek szégyene nincsen.
Vagyunk, akár az isten!*

VI

*Járjad csak,
forogjál, földem — én meztéllábos szépem,
rongyokban szípgó arám, jó mindenségem.*

*Te, ki istent imádod,
te, ki istent gyalázod —
minden tartozásod megfizetve régen.*

*Egészségünkre!
Fogd a poharad!
Úsd szét az asztalt!
Hadd bizsergjenek a csontok:
a határt nótáddal áldd meg . . .*

*Szeretem, hogy ilyen vagy,
ilyen makrancos,
ilyen kócos,
ennyire bolondos!
Szeretlek.
Nagyon.
Bocsáss meg.*

*Vagy merő dac, szemérem —
vagy ékességes, tetves,
elringatsz, sírba rejtesz,
sárga fogaddal ne vess merészen!*

*Rikass részegen rácul,
magyarul,
tótul,
oláhul,
s dalolj ruszinul,
crnagorai nyelven,
élj ott bunyevácban és líkai szívekben.*

Csak így: míg világ a világ,
én rám súlyosuló földem,
zúdítsad a muskátli szagát,
fürdésél
lépben,
vérben,
könnyben.
Az szült — a paraszti szépség,
az öröm,
a szitok,
a remény.

Tépd föl az inged — csak igyál!
Ez a rendelés most az enyém!

(FEHÉR FERENC fordítása)

